

MINISTRI KÄSKKIRI

Tallinn

... 2022 nr ....

Kultuurimälestiseks olemise lõpetamine

Käskkiri antakse muinsuskaitseaduse (MuKS) § 20 lg 1 p 3 ja lg 2 alusel, lähtudes sama paragrahvi lõike 1 p-st 1-2 tulenevast topeltkaitse vältimise põhimõttest ning eeltoodust tulenevast sama lõike p 4 kohasest riikliku topeltkaitse eelduse puudumisest ja arvestades sõjahaudade kaitse seadusega (SHKS) juba tagatud riiklikku, pärandihoolest lähtuvat kaitset sõjahaudade nimekirja kantud haudadele ning võttes arvesse Muinsuskaitseameti ettepanekut:

1. Lõpetan järgmiste haudade ja matmispaikade kultuurimälestiseks olemise:

Jrk nr	Reg-nr	Nimetus	Maakond	Aadress
1	3	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Anija vald, Vetla küla, Paunküla metskond 96
2	4	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Jõelähtme vald, Loo alevik, Pargi tee 2a
3	5	Terroriohvrite hukkamiskoht ja ühishaud	Harju	Harju maakond, Jõelähtme vald, Jõesuu küla, Anija metskond 6
4	6	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Kose vald, Rava küla, Ausamba
5	7	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Anija vald, Kehra linn, Kehra park
6	8	I maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Keila linn, Haapsalu mnt 2
7	9	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Keila linn, Haapsalu mnt 2
8	10	Terroriohvrite matmispaik	Harju	Harju maakond, Lääne-Harju vald, Põllküla, Keila metskond 341

9	11	Terroriohvrite ühishaud	Harju	Harju maakond. Lääne-Harju vald, Klooga alevik, Klooga memoriaal 3, jrk nr 11.
10	12	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Kose vald, Kose alevik, Lühike tn 2
11	15	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Loksa linn, Männi tn 34a
12	16	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Kuusalu vald, Kuusalu alevik, Kursi tee 1
13	17	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Kuusalu vald, Muuksi küla, Keskvälja
14	20	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Lääne-Harju vald, Paldiski linn, Paldiski linnakalmistu
15	21	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Raasiku vald, Raasiku alevik, Sepa tn 1a, Raasiku uus kalmistu
16	22	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Saue vald, Muusika küla, Oru. Kääbaste mägi
17	23	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Harju	Harju maakond, Viimsi vald, Idaotsa küla, Eestiranna kalmistu
18	24	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Hiiu	Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Emmaste küla, Naksitralli
19	25	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Hiiu	Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Käina alevik Hiiu mnt 20a
20	26	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Hiiu	Hiiu maakond, Kärdla linn, Kärdla linn, Uus tn 5a
21	28	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Hiiu	Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Tahkuna küla, Kärdla metskond 1
22	29	Kahe II maailmasõjas hukkunud tundmatu sõduri haud	Hiiu	Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Puski küla, Puski kalmistu

23	30	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Hiiu	Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Aruküla, 80 Heltermaa-Kärdla-Luidja tee
24	33	Terroriohvrite ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Alutaguse vald, Iisaku alevik, Teeristi
25	34	Terroriohvrite ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Alutaguse vald, Iisaku alevik, Iisaku metskond 64
26	36	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Alutaguse vald, Jaama küla, Varjupaiga
27	38	II Maailmasõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Jõhvi vald, Jõhvi linn, Jõhvi kalmistu
28	39	Terroriohvrite ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Lüganuse vald, Kiviõli linn, Küttejõu ühishaud
29	40	II Maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Kohtla-Järve linn, Järveküla linnaosa, Pioneeri haljasala P2
30	42	II Maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Lüganuse vald, Lüganuse alevik, Kiviõli tee 25
31	46	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Narva linn, Pimeaia tn 3//5// Pimeaed
32	47	II Maailmasõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Narva linn, Sadama tee 9
33	48	II Maailmasõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Narva-Jõesuu linn, Narva-Jõesuu linn, J. Poska tn 94, Narva-Jõesuu kalmistu
34	51	Terroriohvrite ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Alutaguse vald, Tudulinna küla, Pikk tn 35b // Kalmistu
35	52	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Narva-Jõesuu linn, Laagna küla, Laagna mõis
36	54	II Maailmasõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Narva-Jõesuu linn, Sinimäe alevik, Kalmistu, Vaivara uus kalmistu
37	55	II Maailmasõjas hukkunute ühishaud	Ida-Viru	Ida-Viru maakond, Narva-Jõesuu linn, Sinimäe alevik, Kalmistu, Vaivara uus kalmistu

38	1099	Sõjavangide ühishaud	Harju	Harju maakond, Tallinn, Nõmme linnaosa, Kalmistu tee 34, Tallinna Liiva kalmistu
39	1100	Terroriohvrite matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Nõmme linnaosa, Kalmistu tee 34, Tallinna Liiva kalmistu
40	1106	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Pirita tee 80
41	1110	Terroriohvrite matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Pirita linnaosa, Kloostrimetsa tee 33, Tallinna Metsakalmistu
42	1194	Pirita sõjavangide kalmistu	Harju	Harju maakond, Tallinn, Pirita linnaosa, Metsavahi tee 51a
43	1218	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Tehnika tn 17, Tallinna Kaitseväge kalmistu
44	1219	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Tehnika tn 173, Tallinna Kaitseväge kalmistu
45	1220	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Tehnika tn 173, Tallinna Kaitseväge kalmistu
46	1224	9. märtsi 1944. a. pommitamise ohvrite matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Toonela tee 7
47	1234	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Harju	Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Tehnika tn 173, Tallinna Kaitseväge kalmistu
48	3985	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Järva-Madise küla, Ühishaud
49	3992	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Ambla alevik, Lai 15
50	3993	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Ambla alevik, Valguse tee 1, Ambla kalmistu
51	3995	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Puiatu küla, Kooli tee
52	3998	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Järva-Jaani alevik, Pastoraadi park

53	4000	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Türi vald, Arkma küla, Seltsimaja
54	4004	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Peetri alevik, Salbeni, Kadastiku kalmistu
55	4011	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Järva vald, Koeru alevik, Koeru kalmistu
56	4015	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Paide linn, Paide linn, Pärnu tn 125, Paide Reopalu kalmistu
57	4016	Terroriohvrite ühishaud	Järva	Järva maakond, Paide linn, Paide linn, Pärnu tn 125, Paide Reopalu kalmistu
58	4017	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Paide linn, Paide linn, Pärnu tn 125, Paide Reopalu kalmistu
59	4018	Terroriohvrite ühishaud	Järva	Järva maakond, Paide linn, Paide linn, Pärnu tn 125, Paide Reopalu kalmistu
60	4019	Terroriohvrite ühishaud	Järva	Järva maakond, Paide linn, Paide linn, Pärnu tn 125, Paide Reopalu kalmistu
61	4029	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Türi vald, Türi linn, Kesklinna kalmistu
62	4030	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Järva	Järva maakond, Türi vald, Türi linn, Kesklinna kalmistu
63	4031	Terroriohvrite ühishaud	Järva	Järva maakond, Türi vald, Türi linn, Kesklinna kalmistu
64	4032	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Järva	Järva maakond, Türi vald, Türi linn, Kesklinna kalmistu
65	4034	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Türi vald, Türi linn, Viljandi tn 76
66	4036	Terroriohvrite ühishaud	Lääne	Lääne maakond, haapsalu linn, Haapsalu linn, Posti tn 45 // Sõjahaudade haljasala
67	4037	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Haapsalu linn, Haapsalu linn, Posti tn 45 // Sõjahaudade haljasala

68	4051	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Hanila küla, Hanila kalmistu
69	4052	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Hanila küla, Hanila kalmistu
70	4064	Terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Lihula linn, Pärnu mnt 11, Lihula vana kalmistu
71	4066	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Lihula linn, Tallinna mnt 2b, Lihula kirikuaed
72	4067	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Tuudi küla, Kõrtsi
73	4068	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Kirbla küla, Kirbla kalmistu, Kirbla kirikuaed ja kalmistu
74	4079	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Linnamäe küla, Räägu
75	4085	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Piirsalu küla, Vana kalmistu; Piirsalu vana kalmistu
76	4086	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Piirsalu küla, Uus kalmistu; Piirsalu uus kalmistu
77	4093	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Palivere alevik, Lähtrumetsa
78	4094	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Pälli küla, Koolimaa
79	4095	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kaarma-Kirikuküla, Kiriku, Kaarma kalmistu
80	4099	II maailmasõjas hukkunute kalmistu	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kudjape alevik, Kalmistu tee 3
81	4109	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kihelkonna alevik, Kooli tn 13 // Kihelkonna kalmistu
82	4111	Terroriohvrite ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kuressaare linn, Kalda pst 1

83	4112	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kuressaare linn, Lossihoov 1
84	4117	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kärla alevik, Kärla kalmistu
85	4119	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kahtla küla, Kalmistu, Kahtla kalmistu
86	4124	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Leisi alevik, Kurve
87	4127	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Pärsama küla, Kalmistu, Pärsama kalmistu
88	4129	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Lümanda küla, Kalmistu, Lümanda kalmistu
89	4131	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Muhu vald, Hellamaa küla, Kalmistu, Hellamaa kalmistu
90	4133	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Muhu vald, Kuivastu küla, Mihkli
91	4135	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Muhu vald, Linnuse küla, Tammiotsa
92	4136	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Muhu vald, Liiva küla, Kiriku, Muhu kirikuaed
93	4139	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Silla küla, Kalmistu, Silla kalmistu
94	4142	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Orissaare alevik, Võidu tänav
95	4143	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Tumala küla, Saikla-Nõmme surnuaed, Saikla-Nõmme kalmistu
96	4145	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Tagavere küla, Nigula
97	4148	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Kaali-Liiva küla, Kuressaare metskond 3

98	4149	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Püha küla, Kirikumaa
99	4158	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Talila küla, Tõnuma
100	4160	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Imara küla, Kalmistu, Anseküla kalmistu
101	4163	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Anseküla, Kuressaare metskond 30
102	4164	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Imara küla, Ausamba
103	4165	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Üüdibe küla, Kalmistu, Massinõmme kalmistu
104	4167	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Tehumardi küla, Ausamba
105	4169	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Lõmala küla, Kuressaare metskond 672
106	4171	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Iide küla, Ühishaua
107	4172	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Iide küla, Bullamaja
108	4175	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Lõopõllu küla, Silo
109	4176	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Iide küla, Kalmistu, Torgu kalmistu
110	4181	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Valjala alevik, Roosi tn 6, Valjala kalmistu
111	4183	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Põlva vald, Ahja alevik, Allika tn 7// Tartu mnt 23// 23a/ 23b
112	4187	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Kanepi vald, Kanepi alevik, Kirikupark

113	4188	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Kanepi vald, Ihamaru küla, Pärnametsa
114	4192	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Põlva vald, Tilsa küla, Tilsa mõis
115	4197	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Põlva vald, Põlva linn, Kesk tn 11c
116	4204	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Räpina vald, Räpina linn, Ausamba park
117	4208	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Kanepi vald, Maaritsa küla, Külaplatsi tee 2
118	4210	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Kanepi vald, Saverna küla, Teenurga
119	4211	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Põlva vald, Vastse-Kuuste alevik, Kesktänav 20
120	4218	Terroriohvrite ühishaud	Võru	Võru maakond, Setomaa vald, Värska alevik, Pikk tn 12
121	4221	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Setomaa vald, Värska alevik, Velna tee 1, Värska kalmistu
122	4227	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Nina küla, Nina kalmistu
123	4233	Vabadussõjas ja II maailmasõjas hukkunute ning terroriohvrite matmispaik	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Elva linn, Tartu mnt 10
124	4238	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kallaste linn, Kiriku tn 2b
125	4243	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Kambja vald, Suure-Kambja küla, Pedaja
126	4251	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Räpina vald, Mehikoorma alevik, Mehikoorma kalmistu

127	4252	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põlva	Põlva maakond, Räpina vald, Mehikoorma alevik, Mehikoorma kalmistu
128	4255	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Nõo vald, Nõo alevik, Tartu tn 14a
129	4258	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Nõo vald, Vissi küla, Elva metskond 90
130	4262	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kolkja alevik, Ranna tee 23, Kolkja kalmistu
131	4269	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Mäeselja küla, Puhja kalmistu
132	4272	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Vallapalu küla, Palumetsa
133	4276	Vabadussõjas ja II maailmasõjas hukkunute ning terroriohvrite ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Rõngu alevik, Ausambaplatsi
134	4287	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu vald, Äksi alevik, Äksi kalmistu
135	4289	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu linn, Ilmatsalu alevik, Pargi tee 1//1a
136	4290	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Koosa küla
137	4292	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kuusiku küla, Vara kalmistu
138	4302	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Kastre vald, Võnnu alevik, Kooli tee 13, Võnnu vana kalmistu
139	4303	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Kambja vald, Külitse alevik, Haaviku tee 2
140	4324	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu linn, Muuseumi tee 2

141	4348	Terroriohvrite ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu linn, Võru tn 75c, Tartu Pauluse kalmistu
142	4349	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu linn, Võru tn 75c, Tartu Pauluse kalmistu
143	4350	Terroriohvrite ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu linn, Võru tn 75c, Tartu Pauluse kalmistu
144	4352	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu linn, Kalmistu tn 18a // 24, Tartu Sõjaväekalmistu.
145	4458	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Ala küla, Ausamba
146	4460	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Jõgeveste küla, Barclay de Tolly mausoleum
147	4461	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Helme alevik, Valgamaa Kutseõppekeskuse
148	4465	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Kulli küla, Koorküla metskond 87
149	4466	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Valga vald, Lüllemäe küla, Haljasala
150	4472	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Otepää vald, Otepää linn, Isamaasõja
151	4474	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Palupeara küla, Palupera põhikool
152	4476	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Aakre küla, Mõisa tee 10
153	4477	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Otepää vald, Kolli küla, Ruusa
154	4478	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Otepää vald, Kuigatsi küla, Kuigatsi mõis
155	4479	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Elva vald, Rebaste küla, Oonametsa

156	4480	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Soontaga küla, Kuusemetsa
157	4482	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Pikasilla küla, Mälestusmärgi
158	4484	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Otepää vald, Otepää küla, Vana-Otepää õppes-sportibaas,
159	4490	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Otepää vald, Restu küla
160	4493	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Valga vald, Hargla lüla, Hargla kogudus
161	4499	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, valga vald, Tsirguliina alevik, Tsirguliina park
162	4500	Vabadussõjas ja II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Tõrva vald, Tõrva linn, Linnamäe puhkeala
163	4501	Terroriohvrite matmispaik	Valga	Valga maakond, Valga vald, Valga linn, Linnamets 1
164	4502	Valga vangilaagri kalmistu	Valga	Valga maakond, Valga vald, Valga linn, Linnamets 1
165	4506	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Valga vald, Valga linn, Metsa tn 11, Valga Priimetsa kalmistu
166	4512	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Valga	Valga maakond, Valga vald, Õruste küla
167	5693	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Antsla vald, Taberlaane küla, Antsla metsakalmistu
168	5699	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Antsla vald, Tsooru küla, Tsooru park
169	5700	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Antsa vald, Jõepera küla, 23201 Puurina-Lüllemäe Litsmetsa tee
170	5701	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Haanja küla, Rahu

171	5702	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Vungi küla, Vungi
172	5703	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge maakond, Ruusmäe küla, Haanja Looduspark 31
173	5706	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru vald, Lasva küla, Palo tee 46
174	5708	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Setomaa vald, Küllatuva küla, Suurekivi
175	5710	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Setomaa vald, Miikse küla, Miikse kalmistu
176	5713	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Kaubi küla, 7 Riia-Pihkva tee, jrk nr 76.
177	5715	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Setomaa vald, Määsi küla, Luhamaa kalmistu
178	5717	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Parmupalu küla. Antsla metskond 32
179	5718	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Saru küla, Puidutööstuse
180	5719	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Singa küla, Taga-Singa
181	5725	Terroriohvrite ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Jaanipeebu küla, Jaanipeebu kalmistu; Rõuge Jaani-Peebu kalmistu
182	5726	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Tindi küla, Vanakalmistu; Rõuge vana kalmistu, jrk nr 89.
183	5730	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru vald, Majala küla, Pargi-Villa
184	5732	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru vald, Osula küla, Osula kalmistu
185	5735	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Antsla vald, Kirikuküla, Kirikumõisa; Urvaste kalmistu, jrk nr 98.

186	5739	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Rõuge vald, Varstu alevik; Kooli tn 5a
187	5740	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru vald, Vana-Saaluse küla, Uue-Pärna
188	5742	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru vald, Vastseliina alevik, Kalmistu, Vastseliina kalmistu
189	5746	Terroriohvrite ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru linn, Kubja tee 1a
190	5748	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru linn, Kose tee 2, Võru Linnakalmistu
191	5749	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Võru	Võru maakond, Võru linn, Kose tee 2, Võru linnakalmistu
192	5755	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Väike -Maarja vald, Simuna alevik, Allee tn 1
193	5759	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Aaspere küla, Aaspere mõis
194	5762	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Haljala alevik, Kalmistu, Haljala kalmistu
195	5763	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Kadrina vald, Kadrina alevik, Pargi tänav
196	5767	Vabadussõjas ja II maailmasõjas hukkunute ning terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Kunda linn; Linna mets 2
197	5769	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Väike-Maarja vald, Ao küla, Ao kalmistu
198	5771	Terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Rakvere linn, Lilleoru tn 25
199	5772	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Rakvere linn, Lai tn 34

200	5783	Vabadussõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Toomla küla, Põlula metskond 160
201	5784	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Uhtna alevik, Nooruse tn 2
202	5785	Terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Tamsalu linn, Sõpruse tn 3
203	5786	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Loksa küla, Loksa vennaskalmistu
204	5790	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Tapa linn, Paide mnt 14
205	5791	Terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Tapa linn, Leina tn 18
206	5793	Terroriohvrite matmispaik	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Tepelvälja küla, Esku kabel
207	5803	II maailmasõjas hukkunud tundmatu sõduri haud	Lääne-Viru	Lääne-viru maakond, Vinni vald, Vinni alevik, 17125 Vilgu-Vinni-Pajusti tee L1
208	5804	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Vinni vald, Viru-Jaagupi alevik, Kooli tee 5a
209	5808	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Võrkla küla, Kalmistu, Viru-Nigula kalmistu
210	5811	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Haljala vald, Võsu alevik, Tõusu tn 6
211	5816	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Väike-Maarja vald, Väike-Maarja alevik, Pikk tn 27, Väike-Maarja kalmistu
212	5829	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Kurista küla, Surnuaia, Siimusti kalmistu
213	5831	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Vilina küla, Laiuse kalmistu

214	5834	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Mustvee vald, Mustvee linn, Mustvee ranna-ala V2, jrk nr 86.
215	5839	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Peipsiääre vald, Kodavere küla, Kalmistu, Kodavere kalmistu
216	5841	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Kudina küla, Susi
217	5843	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Kaarepere küla, Kaarepere kalmistu
218	5848	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Põltsamaa vald, Kursi küla, Kursi kalmistu
219	5851	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Põltsamaa vald, Põltsamaa linn, Jõgeva mnt 22a // Põltsamaa kalmistu
220	5854	Terroriohvrite ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Põltsamaa vald, Esku küla, Sillaotsa
221	5857	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Põltsamaa vald, Lustivere küla, Mõisa tee 5
222	5863	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Jõgeva	Jõgeva maakond, Mustvee vald, Kääpa küla, Kangru
223	8304	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Pärnu linn, Audru alevik, Paisu park
224	8307	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Põhja-Pärnumaa vald, Pärnu-Jaagupi alev, Pärnu mnt 58 // Jakobi, Pärnu-Jaagupi kalmistu
225	8309	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Häädemeeste vald, Häädemeeste alevik, Õigeusu kalmistu, Häädemeeste õigeusus kalmistu
226	8310	Terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Häädemeeste vald, Urissaare küla, Urissaare kalmistu
227	8313	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Saarde vald, Saarde küla, Saarde kalmistu
228	8315	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Emmu küla, Mihkli kalmistu

229	8329	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Pärnu linn, Pärnu linn, Vana kalmistu, Pärnu Vana kalmistu
230	8333	Terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Pärnu linn, Pärnu linn, Vana park P2
231	8336	Terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Saarde vald, Ilvese küla, Surju õigeusu kalmistu
232	8339	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Häädemeeste vald, Metsaküla, Metsaküla kalmistu
233	8341	Terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Häädemeeste vald, Reiu küla, Rae
234	8343	Terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Saarde vald, Lanksaare küla, Tõrsepa-Põllu
235	8344	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Tori vald, Tori alevik, Pärnu mnt 15c
236	8348	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Pärnu linn, Tõstamaa alevik, Tõstamaa kalmistu
237	8350	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Helmküla, Varbla kirik, Varbla kirikuaed
238	8354	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Pärnu	Pärnu maakond, Põhja-Pärnumaa vald, Vändra alev, Vana tn 41
239	8359	Terroriohvrite ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Mahtra küla, Tuuleveski
240	8363	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Juuru alevik, Juuru kalmistu
241	8368	Terroriohvrite ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Vaopere küla, Laane
242	8369	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Vahastu küla, Kiriku, Vahastu kalmistu
243	8371	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Kehtna vald, Kehtna alevik, Kehtna park

244	8372	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Kehtna vald, Põllu küla, Lelle kalmistu
245	8380	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Kohila vald, Kohila alev, Vabaduse tn 1
246	8381	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Järva	Järva maakond, Türi vald, Kärü alevik, Kärü kalmistu
247	8384	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Märjamaa vald, Velise küla, Kalmistu, Velise kalmistu
248	8389	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Märjamaa vald, Märjamaa alev, Pärnu mnt 22b
249	8390	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Märjamaa vald, Märjamaa alevik, Uuemõisa park
250	8397	II maailmasõjas hukkunute ja 1905. a. terroriohvrite ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Rapla linn, Promenaadi
251	8399	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Ira küla, Männiku
252	8401	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Rapla	Rapla maakond, Rapla vald, Uusküla, Alu tee 21, Rapla kalmistu
253	8407	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tartu	Tartu maakond, Tartu vald, Tooni küla, Tihniku, Piirissaare kirikuaed
254	8412	Terroriohvrite ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Mulgi vald, Umbsoo küla, Mõisaküla kalmistu 1, Mõisaküla kalmistu
255	8416	Terroriohvrite ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Mulgi vald, Kulla küla, Leerimaja
256	8420	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Mulgi vald, Karksi-Nuia linn, Jalaka
257	8422	II maailmasõjas hukkunute ja terroriohvrite ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi vald, Kolga-Jaani alevik, Kolga-Jaani kalmistu

258	8430	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Põhja-Sakala vald, Pilistvere küla, Rahvamaja
259	8433	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi vald, Paistu küla, Paistu tee 15, Paistu kalmistu
260	8440	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Põhja-Sakala vald, Suure-Jaani linn, Ringpuiestee T1
261	8443	Terroriohvrite ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Põhja-Sakala vald, Suure-Jaani linn, Liiva tn 5, Suur-Jaani kalmistu.
262	8450	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi vald, Kannuküla, Annuse
263	8451	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi vald, Suislepa küla, Suislepa kirik
264	8458	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi vald, Viiratsi alevik, Keskuse
265	8459	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Põhja-Sakala vald, Võhma linn, Tooma haljasala
266	8462	Terroriohvrite ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi linn, Huntaugu tn 4
267	8465	Terroriohvrite ja II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi linn, Kullamäe tn 14
268	8466	Terroriohvrite ühishaud	Viljandi	Viljandi maakond, Viljandi linn, Järveotsa
269	14430	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lääne	Lääne maakond, Vormsi vald, Hullo küla, Samba
270	22271	Terroriohvrite matmispaik	Hiiu	Hiiu maakond, Hiiumaa vald, Mänspe küla, Kalmuaia; Mänspe kalmistu
271	22300	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Rakvere linn, Tammiku tn 6b
272	22303	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Vistla küla, Sauevälja kalmistu

273	22304	II maailmasõjas hukkunute matmispaik	Lääne-Viru	Lääne-Viru maakond, Tapa vald, Vistla küla, Vistla kalmistu
-----	-------	--------------------------------------	------------	---

2. Lõpetan järgmiste monumentide kultuurimälestiseks olemise:

Jrk nr	Reg-nr	Nimetus	Maakond	Aadress
1	6280	Tehumardi memoriaal, R. Kuld, M. Varik, A. Murdma, 1966 (dolomiit)	Harju	Saare maakond, Saaremaa vald, Tehumardi küla, Ausamba
2	6281	Monument II maailmasõjas hukkunud sõduritele, M. Mõtus, 1978 (dolomiit)	Saare	Saare maakond, Saaremaa vald, Tagavere küla, Nigula

3. Käskkirja punktis 1 ja 2 nimetatud kultuurimälestiseks olemise lõpetamise tõttu tunnistan kehtetuks:

3.1. kultuuri- ja haridusministri 1.06.1995. a määruse nr 19/1 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ lisa 1 punktid 3–12; 15–16;18; 20–26; 28; 29–30; 33–34; 36; 38–40; 42; 46–48; 51–52; 54–55;

3.2. kultuuri- ja haridusministri 19.07.1995. a määruse nr 19/2 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ lisa 1 punktid 35–36; 42; 46; 130; 154–156; 160; 170;

3.3. kultuuriministri 19.03.1997. a määruse nr 3 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 2; 9–10; 12; 15; 17; 21; 28; 32–36; 46–49; 51; 53–54; 68–69; 81; 83–85; 96; 102–103; 110–112; 116; 126; 128–129; 134; 136; 141; 144; 146; 148; 150; 152–153; 156; 159–160; 162; 165–166; 175; 177; 180–182; 184; 186; 188–189; 192–193; 198;

3.4. kultuuriministri 19.03.1997. a määruse nr 6 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 1; 3–4; 8–9; 15; 17; 19–23; 25; 27; 33; 36; 42–45; 49; 55–56; 62–66; 69; 71; 73; 76; 78; 80–82; 88–89; 93; 95; 98; 101; 103; 105; 109; 111–112;

3.5. kultuuriministri 19.03.1997. a määruse nr 7 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 1; 5–6; 10; 15; 22; 26; 28–29; 36; 39; 45; 51; 56; 61; 69–70; 73; 76; 80; 87; 90; 94; 120; 144–146; 148; 181; 183–184; 186; 196–197;

3.6. kultuuriministri 13.05.1997. a määruse nr 24 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 7; 11; 14–15; 19; 21; 23–24; 35–38; 42–43; 45; 55–56; 60; 63; 68; 79; 81; 86; 88; 91; 93; 98; 101; 104; 107; 113;

3.7. kultuuriministri 3.07.1997. a määruse nr 37 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 9; 12; 14–15; 18; 20; 34; 38; 41; 44; 46; 48–49; 53; 55; 59; 64; 68; 73–74; 76–77; 85–86; 89; 94–95; 102; 104; 106; 112; 117; 121; 125; 127; 135; 138; 145; 148; 155–156; 163; 166; 169–171;

3.8. kultuuriministri 3.12.1997. a määruse nr 76 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 42

3.9. kultuuriministri 24.03.1999. a määruse nr 12 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 6; 32; 34–35;

3.10. kultuuriministri 11.04.1997. a määruse nr 17 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 118–119

4. Muinsuskaitseametil kanda mälestiseks olemise lõpetamine kultuurimälestiste registrisse.

5. Muinsuskaitseametil teha käskkiri teatavaks menetlusosalistele.

6. Käskkiri avaldatakse Riigi Teatajas.

7. Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avalikult teatavaks tegemisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Mälestiseks olemise lõpetamise asjaolud ja menetluse läbiviimine

Käskkirjas nimetatud mälestised tunnistati kultuurimälestisteks aastatel 1995–1997. Tegemist on sõjas hukkunute haudade ja matmispaikadega ehk sõjahaudadega SHKS tähenduses. 2007. aastal jõustunud SHKS -st lähtudes on käesolevas käskkirjas nimetatud mälestised kantud sõjahaudade nimekirja (kaitseministri 27. veebruari 2007 käskkirjaga nr 96), mistõttu rakendus nende mälestiste suhtes riiklikul tasemel topeltkaitse. Topeltkaitse väljendub selles, et samad objektid on riikliku kaitse all nii riikliku tähtsusega kultuurimälestisena kui ka sõjahauana (matmispaik koos hauamonumendi või muude hauatähistega).

MuKS § 20 lõike 1 punkti 3 kohaselt võib mälestiseks olemise lõpetada, kui mälestis on teise mälestise lahutamatu osa ehk olukorras, kus näiteks kirikuhoone on tunnistatud ehitismälestiseks, puudub põhjendus tunnistada eraldi kunstimälestiseks ka mõni kiriku detail. Samuti ei näe MuKS ette arhivaalide ja museaalide topeltkaitset (MuKS § 20 lg 1 p 1-2).

Nii MuKS § 20 lõike 1 punkti 3 kui ka sama lõike punktide 1-2 nähtub, et seadusandja tahteks on olnud topeltkaitse vältimine. Ehkki sõjahaudade kaitset ei ole topeltkaitse vältimise ning mälestiseks olemise lõpetamise alusena MuKS-s eraldiseisvalt välja toodud, ei ole topeltkaitse kohane, vajalik ega ka mitte proportsionaalne kaitse-eesmärgi suhtes, samuti ei ole see koosõlas halduse üldpõhimõtetega (haldusmenetluse seadus § 3 lg 2). Arvestades eeltoodut, ei pea seadus topeltkaitse rakendamist vajalikuks riikliku kaitse eeldusena MuKS § 20 lg 1 p 4 mõistes.

SHKS eesmärgiks on tagada Eesti territooriumil peetud sõjategevuses hukkunud isikute säilmete kaitse, austamine ja väärikas kohtlemine. Sõjahaudade kaitse seaduse § 5 lg 1 kohaselt otsustab valdkonna eest vastutav minister (ehk kaitseminister) sõjahaua kandmise sõjahaudade nimekirja. Nimetatud sätte alusel on kaitseministri käskkirjaga kantud käesolevas käskkirjas toodud mälestiseks olevad hauad ja matmispaigad sõjahaudade nimekirja, mistõttu on tagatud nende riiklik kaitse lähtudes sõjahaudade kaitse seaduses toodud põhimõtetest ja nõuetest. Erandiks on mälestis reg nr 5771, Terroriohvrite ühishaud Lääne-Viru maakonnas, Rakvere linnas (Lilleoru tn 25), mille kandmine sõjahaudade nimekirja toimub lähiajal vastavalt Kaitseministeeriumi kinnituskirjale. Sellest lähtudes puudub vajadus ja põhjendus jätkata objektide suhtes riiklikku

topeltkaitset muinsuskaitseaduse alusel. Kuivõrd topeltkaitse ei ole vajalik, siis on õigusselguse, otstarbekohasuse ja proportsionaalsuse huvides põhjendatud kultuurimälestiseks olemine lõpetada. Riiklik kaitse peab olema proportsionaalne ning ülemäärast riiklikku sekkumist põhiõigustesse ei saa pidada põhjendatuks. Riikliku kaitsega kaasneb kinnisasja omanikule mitmeid piiranguid ning olukorda, kus üldjoontes samale eesmärgile suunatud piirangud tulenevad erinevatest seadustest, ei saa omaniku vaates pidada põhjendatuks ega otstarbekaks.

Oluline on välja tuua, et seadusandja on pidanud sõjahaudade kaitset prioriteetsemaks kui kultuurimälestiste kaitset. SHKS § 13 lg 3 p 1 kohaselt ei ole ümbermatmisega ning hauamonumendi või -tähise teisaldamisega seotud tööde tegemiseks Muinsuskaitseameti luba nõutav. SHKS § 13 lg 3 p 2 kohaselt teavitatakse Muinsuskaitseametit töödega alustamisest seitse päeva ette, samuti näeb sama lõike p 3 ette nõude teavitada Muinsuskaitseametit tööde lõpetamisest. SHKS § 14 tulenevalt piisab ümbermatmise korral tööde teostaja teatisest Muinsuskaitseametile ja ameti teatisest kultuuriministrile, et mälestiseks olemine lõpetada ning sel juhul ei ole vajalik ka Muinsuskaitse Nõukogu arvamused. Seega on kehtiv regulatsioon seadnud ühemõtteliselt prioriteetseks sõjahaua kaitse kultuurimälestise kaitse ees.

Muinsuskaitseamet otsustas arvestades eeltoodud asjaolusid teha ettepaneku kultuuriministrile MuKS § 20 lg 6 kohaselt lõpetada käesoleva käskkirja punktis 1 nimetatud mälestiste mälestiseks olemine.

Muinsuskaitse Nõukogu vaatas ettepaneku .....koosolekul läbi ja tegi ettepaneku ....

(allkirjastatud digitaalselt)

.....